

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Nina Fellman

Föredragande

Rättssakkunnig

Raine Katajamäki

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 134

Lemland och Lumparlands kommuns begäran om kommunindelingsutredning.

ÅLR 2017/5163

693 Rk1a

Landskapsregeringen beslutar om att inte verkställa den begärda utredningen.

Bakgrund

Lemlands och Lumparlands kommun har kommit in med begäran om att göra en kommunindelingsutredning med särskild betoning på önskemål om möjlighet att vara med och påverka uppdragsformuleringen och tillsättandet av utredare för uppdraget. Lemlands kommun önskar att en egentlig kommunindelning ska göras medan Lumparlands kommun har riktat en förfrågan till Ålands landskapsregering om att få genomfört och att ingå en särskild utredning enligt 8 § i kommunindelingslagen (FFS 1196/1997).

Den 5 september 2017 hölls ett möte mellan landskapsregeringen och kommunernas representanter och på mötet konstaterades att kommunerna vill avvakta med tillsättandet av utredningen. Kommunindelingsutredaren Siv Sandberg närvarade och berättade om den pågående utredningsprocessen på Norra Åland.

Under hösten 2017 inledde landskapsregeringen arbetet med att upphandla utredningstjänster. Upphandlingen blev klar i mars 2018 då ramavtal tecknades med två stycken leverantörer. Avrop av utredningstjänster för den av landskapsregeringen föreslagna kommunreformen skedde den 12 april 2018.

Den 7 maj 2018 tog Lumparlands kommundirektör kontakt med landskapsregeringen. I sitt meddelande konstaterade kommundirektören att kommunerna hade bett landskapsregeringen avvakta med möten tills ny kommundirektör i Lumparland tillträtt och att det nu var dags för fortsatta möten så att landskapsregeringen kan fatta det formella beslutet att genomföra en kommunindelingsutredning mellan Lumparlands och Lemlands kommuner. Landskapsregeringens tjänstemän och

kommunernas kommundirektörer sammanträdde den 14 juni 2018. På mötet beslutades om att ett nytt sammanträde ska äga rum 20 september 2018 då det skulle finnas bättre vetskap om hur landskapsregeringens arbete med lagförslaget om reform av kommunstrukturen på Åland har framskridit.

Den 21 juni 2018 meddelade Lemlands och Lumparlands kommundirektörer att kommunerna önskar att kommunindelningsutredningen ska fortlöpa parallellt med den process som landskapsregeringen har initierat inom ramen för kommunstrukturen och att utredningen mellan Lemland och Lumparland ska genomföras omgående.

Motivering

Bestämmelser om kommunindelning finns i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning. Enligt lagens 1 § ska riksförfattningen kommunindelningslag (FFS 1196/1997) tillämpas på Åland med de undantag som anges i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

Enligt 6 § 1 mom. i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997) kan en framställning om ändring i kommunindelningen som innebär att en ny kommun bildas eller att antalet kommuner minskar göras av fullmäktige i en berörd kommun. I annat fall kan framställning om en ändring i kommunindelningen göras av fullmäktige i eller en medlem av en berörd kommun. Framställningen ska tillställas landskapsregeringen. Enligt 6 § 3 mom. ska framställningen innehålla en motivering av behovet av ändring i kommunindelningen och en utredning som behövs för ärendets bedömning ska om möjligt bifogas.

Kommunerna har inte gjort en framställning om ändring i kommunindelningen i den mening som anges i 6 §. Även om kommunerna skulle ha gjort en framställning om ändring i kommunindelningen i enlighet med 6 § har landskapsregeringen ingen absolut skyldighet att tillsätta utredningar.

I 8 § 1 mom. anges att med anledning av omfattningen av eller svårighetsgraden hos ett ärende som gäller ändring i kommunindelningen eller av någon annan grundad anledning kan landskapsregeringen bestämma att det ska verkställas en särskild utredning, för vilken landskapsregeringen efter att ha hört respektive kommuner tillsätter en eller flera kommunindelningsutredare. Någon absolut skyldighet att verkställa en utredning följer således inte heller av 8 § utan frågan faller även i dessa situationer inom ramen för landskapsregeringens prövningsrätt.

Vid prövningen av ärendet ska bland annat i landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning 1 § nämnda krav på sund ekonomisk förvaltning iakttas. En sund ekonomisk förvaltning baserar sig på principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet och dessa principer ska tas i beaktande i all den verksamhet som landskapet ansvarar för.

Landskapsregeringen konstaterar att en ändamålsenlighetsbedömning måste göras om den begärda utredningen ska verkställas. Med hänvisning till de redan pågående kommunindelningsutredningarna bedömer landskapsregeringen att det inte är med beaktande av pågående

kommunreform ändamålsenligt eller förenligt med principen om sund ekonomisk förvaltning att verkställa andra parallella utredningar.

Kommunerna har emellertid rätten att på egen hand verkställa en utredning som kan bifogas till en eventuell framställning om ändring i kommunindelning i enlighet med 6 § i kommunindelningenslagen.

Tillämpade lagrum

1 § i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning

6 och 8 §§ i kommunindelningenslagen (FFS 1196/1997)

1 § i landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning

Nr 135

Kumlinges, Kökars och Sottungas kommuns begäran om utredning av kommunstruktur och trafiksystem i skärgården.

ÅLR 2017/9798

694 Rk1a

Landskapsregeringen beslutar om att inte verkställa den begärda utredningen.

Bakgrund

Kumlinges, Kökars och Sottungas kommun har genom ett brev till infrastrukturavdelningen ställt frågor avseende hur trafiken ska fungera i den av landskapsregeringen föreslagna nya skärgårdskommunen (ÅLR 2017/7278). Ärendet är avslutat vid infrastrukturavdelningen och vidarebefordrad till regeringskansliet där den upptogs till en gemensam behandling med ärendet ÅLR 2017/9798 som handlar om en anhållan från samma kommuner om utredning av kommunstruktur och trafiksystem i skärgården.

Kommunernas anhållan om utredning är tvådelad:

1. en utredning av kommunstruktur mellan Kumlinge, Kökar och Sottunga där även någon mer kommun skulle kunna ingå (exempelvis Brändö för en ytterskärgårdskommun) eller att skärgården delas i två kommuner i någon konstellation och
2. att utredningen ska även ta med frågan om hur den interna och externa trafiken kan eller inte kan lösas för en sådan kommun.

Under hösten 2017 inledde landskapsregeringen arbetet med att upphandla utredningstjänster. Upphandlingen blev klar i mars 2018 då ramavtal tecknades med två stycken leverantörer. Avrop av utredningstjänster för landskapsregeringens kommunreform skedde den 12 april 2018.

Landskapsregeringens tjänstemän inbjöd de berörda kommunernas kommundirektörer till ett sammanträde där uppdragsbeskrivningen för den begärda utredningen skulle specificeras. På mötet den 18 juni 2018 närvarade kommundirektörerna från Sottunga och Kumlinge. Kommundirektörerna betonade att den begärda utredningen ska verkställas omgående så att utredningen skulle vara klar tidsmässigt samtidigt med landskapsregeringens utredningar gällande kommunreform.

Motivering

Bestämmelser om kommunindelning finns i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning. Enligt lagens 1 § ska riksförfattningen kommunindelningslag (FFS 1196/1997) tillämpas på Åland med de undantag som anges i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

I 8 § 1 mom. anges att med anledning av omfattningen av eller svårighetsgraden hos ett ärende som gäller ändring i kommunindelningen eller av någon annan grundad anledning kan landskapsregeringen bestämma att det ska verkställas en särskild utredning, för vilken landskapsregeringen efter att ha hört respektive kommuner tillsätter en eller flera kommunindelningsutredare. Någon absolut skyldighet att verkställa en utredning följer således inte av 8 § utan frågan faller inom ramen för landskapsregeringens prövningsrätt.

Vid prövningen av ärendet ska bland annat i landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning 1 § nämnda krav på sund ekonomisk förvaltning iakttas. En sund ekonomisk förvaltning baserar sig på principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet och dessa principer ska tas i beaktande i all den verksamhet som landskapet ansvarar för.

Landskapsregeringen konstaterar att en ändamålsenlighetsbedömning måste göras om den begärda utredningen ska verkställas. Med hänvisning till de redan pågående kommunindelningsutredningarna bedömer landskapsregeringen att det inte är ändamålsenligt eller förenligt med principen om sund ekonomisk förvaltning att verkställa andra parallella utredningar som avses i punkt 1 och 2.

Däremot kommer den pågående kommunreformsutredningen att belysa de upptagna föreställningarna avseende trafiklösningar i den nya skärgårdskommunen. I kommunindelningsutredarnas uppdrag ingår bland annat ett krav på att utredningen ska belysa förutsättningar för ändring i kommunindelningen, vilket för skärgårdskommunernas del innebär att utredarna kommer att fästa en särskild uppmärksamhet vid sådana frågeställningar som kommunerna har väckt angående trafiksystem.

Landskapsregeringen konstaterar att kommunerna har rätten att på egen hand verkställa en utredning som kan bifogas till en eventuell framställning om ändring i kommunindelning i enlighet med 6 § i kommunindelningslagen i det fall de bedömer att ovan nämnd utredning inte är tillräcklig.

Tillämpade lagrum

- 1 § i landskapslagen (2003/24) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning
 - 8 § i kommunindelningslagen (FFS 1196/1997)
 - 1 § i landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning
-